

redată convingător în spectacol. Increderea în viață, bucuria că a trecut examenul de stat, durerea de a fi fost înșelată în sentimentele ei curate, lacrimile dezamăgirii au fost redade de Andreea Năstăsescu cu discreție și pondere, cu veridicitate. A fost însă greu să găsim aceeași veridicitate la Traian Păruș, care l-a prezentat pe Sergiu monoton și rigid, fără tensiune lăuntrică, fără gradația psihologică cerută de text. În piesă, Sergiu este un tânăr intelectual cu un farmec propriu, dar victimă a unei educații mic-burgheze și purtând consecințele ei. Interpretul nu a părăsit însă ținuta rigidă și nici monotonia expresiei.

Spectacolul *Grădina cu trandafiri* vedește efortul creatorilor de a scoate la lumină tot ceea ce textul are valoros și de a-i estompa, pe cât posibil, slăbiciunile. Publicul a apreciat dinamica spectacolului, firescul jocului actricească al majorității interpreților. Dintre ceilalți actori, Silviu Stănculescu

(Ștef), Constantin Răușchitor (Adrian), Maria Burbea (Raluca) au căutat să acționeze în scenă cu sinceritate, să îmbogățească cu amănunte semnificative imaginea fiecărui personaj.

* * *

Atunci când dramaturgii caută căi noi de investigație în conștiința omului contemporan, este firesc ca regizorii, actorii, scenograful să caute la rîndul lor mijloace noi pentru exprimarea acestei conștiințe în imagini scenice corespunzătoare. Cele două spectacole—*Portretul și Grădina cu trandafiri*—reflectă dorința creatorilor lor de a-și manifesta prezența în actualitate nu ca simple anexe mecanice ale autorilor dramatici, ci ca factori care intervin activ în interpretarea operei dramatice, în găsirea acelei imagini scenice care să redea cât mai original, cât mai complet și mai viu gîndul autorilor.

Valeria Ducea

TEATRUL „LUCIA STURDZA BULANDRA“

„RĂZBOI ȘI PACE“ dramatizare de A. Neumann, E. Piscator, Guntram Prüfer, după romanul lui Lev Tolstoi

Data premierei : 10 iulie 1963. Direcția de scenă : Dinu Negreanu. Decoruri : George Ștefănescu. Costume : Gabriela Nazarie. Distribuția : George Carabin (Povestitorul) ; Octavian Cotescu, Dumitru Onofrei și Mircea Albușescu (Pierre Bezuhov) ; Victor Rebengiu (Andrei Bolkonski) ; George Măruță (Bătrînul Prinț, tatăl lui Andrei) ; Rodica Tapalagă și Ileana Mindrilă (Liza) ; Beate Fredanov (Maria) ; Anca Verești și Rodica Suci (Natașa Rostova) ; Zoe Anghel-Stanca (Mama Natașei) ; Adrian Georgescu (Nikolai Rostov) ; Puiu Hulubei, George Oancea și Sorin Balaban (Napoleon Bonaparte) ; Vasile Florescu (Țarul Alexandru) ; Fory Etterle și Nae Ștefănescu (Kutuzov) ; Mircea Bașta (Kuraghin) ; Ean Damian (Dolohov) ; Chiriță Misail și Mircea Corbu (Alpatici) ; George Oprina (Karataiev) ; Gheorghe Ghițulescu (Sergei Kuzmici) ; Mircea Corbu (Un bătrîn) ; Gheorghe Iorgulescu (Rostopcin).

Ceea ce scoate (și în parte salvează) lucrarea de față din cîmpul obișnuit al discuțiilor asupra posibilității și limitelor de reducere scenică a unei capodopere epice e faptul de a se fi evitat dramatizarea propriu-zisă (cum e *Frații Karamazov*, de pildă) ; mai mult decît repovestirea dramatică a romanului, pe autori i-a interesat obținerea unui *spectacol agitatoric* pe firul ideilor și al cîtorva momente-cheie ale romanului *Război și pace*. Un spectacol agitatoric, care să poartă, printr-un mesaj mereu subliniat și amplificat, conștiința anti-războinică a publicului, a maselor. În acest sens, ideea e modernă, contemporană, depășește simpla dorință de a populariza prin teatru una din cele

mai ilustre narațiuni ale literaturii universale.

Cum a fost realizată această formulă ? Pe două căi ce se întregesc reciproc. Una, i-am zice literară, prin care s-au extras scene dialogate din carte, procedîndu-se la o violentă schematizare a narației (și a personajelor), urmărindu-se în linii cît se poate de generale „subiectul“ și diferitele medii ale acțiunii : casa bătrînului Bolkonski, cîmpul de luptă de la Borodino, o piață a Moscovei etc. Un fel de „digest“, de rezumat, prin urmare, cu accente speciale pe dialogul sau monologul antirăzboinic. A doua cale, pe care am numi-o regizorală (și care vedește personalitatea lui Piscator), constă în soluțiile scenice și scenogra-

face. Prezentare rapidă a personajelor, schimbare aproape instantanee a decorurilor (deci trecere suplă de la un mediu la altul), intermezzo-uri de agitație vizuală etc., culminând cu ilustrația plastică, prin machete la scară redusă, a bătăliei de la Borodino.

Ca să înlesnească stăpînirea unei asemenea ample compoziții scenice, autorii au introdus un Povestitor, care, de fapt, depășește funcția de a prezenta personajele sau de a face legătura între episoade, pentru a fi un fel de regizor văzut al spectacolului. (În text se și vorbește despre locul ocupat de Povestitor ca despre o masă de comandă regizorală, inclusiv tehnică.) Pe de altă parte, autorii au mai luat inițiativa de a împărți scena în trei planuri, eșalonate în adîncime, coincidînd cu trei spații de joc: proseniul, ca zonă de aprofundare psihologică a personajelor, de pătrundere în intimitatea lor (cu precădere prin monoloage), mijlocul scenei, ca loc de desfășurare a acțiunilor dialogate, și, în sfîrșit, un al treilea plan, mai mult sau mai puțin abstract, al

„destinului“ istoric-politic, cum îl definesc autorii. Primele două sînt rezervate eroilor imaginați de Tolstoi, pe cel din urmă apar doar figurile împrumutate din istorie (Napoleon, țarul Alexandru, generalul Kutuzov). Dacă ideea introducerii Povestitorului e utilă și chiar necesară, aceea a diferențierii planurilor și în special a celui de-al treilea — chiar dacă rădăcina ei e în roman — e discutabilă, cel puțin prin nota fatidică, mitică, pe care o introduce (atenuată pe alocuri de ironia dialogului).

În ansamblu, efortul celor trei dramaturzi e valoros prin accentele agitative, prin circulația pe care o dă unor idei de pregnantă actualitate, dezvăluind ororile și absurditatea războiului, esența lui de clasă. Ceea ce e un merit, chiar dacă din punct de vedere literar — față de roman — reducția rămîne, la propriu și la figurat, o încercare de mina a doua.

Pentru regizorul care se pregătește să pună în scenă acest *Război și pace*, textul se prezintă ca un caiet regizoral gata elaborat. Regizorul are în față

— pentru a împrumuta un termen din construcții — o regie „prefabricată”. Ca la clădirea de blocuri din piese prefabricate, și aici scenele și episoadele, dialogurile și monoloagele, mișcarea și cadrul plastic cu lumina și rezuzita lui sînt date dinainte. E limpede că, în asemenea condiții, fără a i se reduce atribuțiile, regizorul trebuie să se concentreze pe *asamblarea* artistică a acestor date, rămîndu-i cu totul liber în special cîmpul acțiunilor vorbite și psihologice ale interpreților.

Regizorul Dinu Negreanu a „asamblat” cu bună pricepere arhitecturală materialul pus la dispoziție de Piscator. Spectacolul, în mișcarea lui, a avut cursivitate. Cu alte cuvinte, preluarea regizorală a funcționat fără incidente, cu excepția ignorării „planurilor” de joc, în care Dinu Negreanu

a crezut probabil, și el, mai puțin: bunăoară, valsul lui Andrei și al Natașei se termină... pe scena „destinului” politico-istoric, Napoleon invadează platforma solilocviilor din prosceniu etc. Unde regia n-a dat randament maxim a fost tocmai acolo unde avea o (aproape) completă libertate față de prescripțiile dramatizării. Adică, în definirea și adîncirea personajelor, în conducerea dialogului, pe scurt, în susținerea procesului de trăire. Nu că s-ar fi produs fenomene supărătoare sau greșeli de indicație — nu asta: ci, mai degrabă, se poate vorbi de un fel de *mediocritate*, care a căptușit întreg spectacolul. Și aici cu excepții: regia a pus cîteva oportune accente ascuțite pe momentele de denunțare a esenței războiului, în special în meditațiile lui Pierre și în comentariul Povestitorului, momente-manifest care

Anca Verești (Natașa) și Octavian Cotescu (Pierre)

au fost și cele mai izbutite, dobîndind caldă adeziune a publicului.

Observația de mai sus, tradusă în alți termeni, înseamnă o insuficiență adîncire a personajelor, atît din partea regiei cît și a interpreților. Regizorul Negreanu a preferat, în general, o distribuție relativ tînă, atît ca vîrstă, cît și, implicit, ca experiență. Încercarea era interesantă și merita să fie făcută. Totuși, insuficiența elaborare a rolurilor a dus la o destul de superficială prezentare scenică a lor. Faimoasele personaje tolstoiene au apărut neconturate pînă la capăt, unele fiind chiar discutabile. Interpreții, cei principali mai cu seamă, n-au ajuns și nici n-au fost în suficientă măsură ajutați să atingă statura modelelor din roman. Triada Andrei-Natașa-Pierre a fost încredințată unor tineri actori de remarcabil talent: Victor Rebengiuc, Anca Verești și Octavian Cotescu. Dar, în pofida cîtorva scene bune, Rebengiuc s-a arătat a fi destul de nesigur pe rol, și mai ales n-a cîștigat în maturitate, pe parcurs. N-a demonstrat forța necesară în ciocnirea cu tatăl, nici lirismul convenit în dialogurile cu Natașa, iar pe patul de moarte a apărut mai „juvenil” ca oricînd. Octavian Cotescu a făcut o compoziție interesantă, dar nu atît de interesantă și de originală pe cît ne-am fi așteptat și pe cît, cu toată certitudinea, o putea face (întrucîtva a rămas tributar lui Henry Fonda din film). Acest Pierre, care — în lipsa Povestitorului — ar fi fost „raisonneurul” piesei și care se mistuie la flacăra unor întrebări și a unor solidarități umane de semnificație majoră, a fost întruchipat cu o discretă înțelegere de Cotescu, dar fără combustia implicată în rol. Anca Verești s-a apropiat, poate, mai mult de model, făcînd prezente inteligența, drăgălășenia, devotamentul Natașei, dar n-ar fi stricat să pună un accent în plus pe zburdălnicia feminină a personajului, deopotrivă în sensul bun și rău al cuvîntului.

Pentru bătrînul prinț Bolkonski, George Măruțză posedă o parte din date, dar nu pe acelea de vigoare. A avut umor, dar momentele de tărie le-a melodramatizat, cu concursul vădit al regiei. Puțintel melodramatic a fost și Fory Etterle, întruchipîndu-l totuși cu suficientă forță pe Kutuzov. Episodica apariție a țarului Alexandru n-a însemnat, prin Vasile Flo-

rescu, decît trecerea unei uniforme pompoase, cu maioul bine lipit de coapse. Cît despre Napoleon, acesta a fost compus de Puiu Hulubei dintr-un amestec corsicano-galic-hitlerian: personaj hibrid, fără trăsături limpezi, îndoielnic. În orice caz, nu Napoleon cel din istorie, nici cel din romanul lui Tolstoi. În rolurile feminine au mai apărut, cu discreție și originală eleganță, Beate Fredanov (Maria), Zoe Anghel (Contesa) și Rodica Tapalagă (Liza). De asemenea, expresive — interpretările episodice ale lui George Oprina (Karataiev) și Chiriță Misail (Alpatîci).

George Carabin a înțeles pe deplin funcția multiplă a Povestitorului, fiind în primul rînd o „gazdă” cuceritoare prin căldură, umor, aplomb: un factor determinant al spectacolului.

Sarcina scenografului, ca și a regizorului, a fost mult ușurată de indicațiile nete ale partiturii: în acest sens, George Ștefănescu a tratat cele trei planuri cerute, descriind spații de joc convenabile actorilor. (Poate că ar fi trebuit să le diferențieze și coloristic, albastrul cenușiu general dînd o oarecare impresie de monotonie). Cu totul agreabile ochiului s-au dovedit, rînd pe rînd, soluțiile de despărțire a planurilor, făcînd mai concrete mediile în care se desfășoară acțiunea. Costumele Gabrielei Nazarie au urmărit, cu gust, eleganța feminină a epocii, ca și grija pentru afirmarea războinică a virilității în uniforme și veșmintele bărbaților (cu excepția, necesară, a lui Pierre).

Obligați de însăși natura operației lor, autorii dramatizării au schematizat și simplificat substanțial expresia narativă, aproape cosmică, a lui Tolstoi. Punînd în scenă spectacolul regizorului și interpreții Teatrului „Lucia Sturza Bulandra” aveau sarcina, întemeindu-se pe textul lui Piscator și al colaboratorilor săi, să urce din nou spre altitudinile de expresie artistică ale romanului, dar între acestea și cota atinsă în spectacol a rămas o cale destul de lungă.

Ne mulțumim, de aceea, să consemnăm cele cîteva momente agitatorice de incontestabilă eficacitate, care ne fac să trecem cu vederea faptul că altele, analoge, din text, au fost tăiate de regie din motive de excesivă lungime.

Florian Potra